

Psycho-Social Factors and Time Management Ability Related to Responsibility Behavior of Students in Part Time Bachelors of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon¹

*Sukjit Tangcharoen²
Thasuk Janprasert³
Omdean Sodmanee⁴*

Received: December 15, 2011

Accepted: May 17, 2012

Abstract

The objectives of correlate comparison study were: 1) the power of internal and external factors, within group and subgroup, in order to predict the responsibility behavior of students and 2) the interaction between internal and external factors related to responsibility behavior of students, within group and subgroup. The sample size of the study was 260 students in part time bachelors of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. Descriptive statistics, Stepwise multiple regressions and two-way ANOVA were used for statistics analysis in overall group and subgroup according to socio-demographic characteristics. The research findings were as follows: 1) There were 4 factors in overall group altogether that could explain 61% of the variance of responsibility behavior, with attitude toward responsibility behavior, achievement motive, future orientation and self-control, and social support, respectively. Within 8 subgroups of male students, female students, younger group, older group, single students, married student, after working hours on weekday students and weekend students, attitude toward responsibility behavior was found to be the first predicting factor. Within older group, married students and weekend students, achievement motive was found to be the first predicting factor, 2) students with high level of future orientation and social support were more likely to have responsibility ability in overall group and 3) students with high level of time management ability and high level of social support were more likely to have responsibility behavior in overall group, male students, older group, and weekend students.

Keywords: time management ability, responsibility behavior, students in part time bachelors

---

¹ Thesis for the Master of Science degree in Applied Behavioral Science Research

² Graduate Student, Master of Science degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University, E-mail: sukjit_t@yahoo.com , Tel. 668-9162-2776

³ Lecturer in Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

⁴ Assistance Professor in Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

ปัจจัยทางจิตสังคมและความสามารถในการบริหารเวลาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของ นักศึกษาปริญญาตรีภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร¹

สุขจิตร์ ตั้งเจริญ²
ฐาศุภกร์ จันประเสริฐ³
อ้อมเดือน สดมณี⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) อำนาจในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษา ด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย และ 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษา ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 260 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้น และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง การวิเคราะห์ทั้งหมดกระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม ผลการวิจัยพบว่า 1) ในกลุ่มรวม มีตัวแปร 4 ตัว ที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาได้ร้อยละ 61 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรก ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการสนับสนุนทางสังคม เมื่อพิจารณากลุ่มย่อย 8 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มอายุน้อย กลุ่มอายุมาก กลุ่มโสด กลุ่มสมรส กลุ่มเรียนวันจันทร์ถึงวันศุกร์เวลาเย็น และกลุ่มเรียนเฉพาะเสาร์-อาทิตย์ พบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบเป็นตัวแปรทำนายลำดับแรก ส่วนกลุ่มอายุมาก กลุ่มสมรส และกลุ่มเรียนเฉพาะเสาร์-อาทิตย์ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรทำนายลำดับแรก 2) ในกลุ่มรวมนักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงและได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบในภาพรวมสูง และ 3) นักศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารเวลาสูงและได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบในภาพรวมสูง พบในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย กลุ่มอายุมาก และกลุ่มเรียนเฉพาะเสาร์-อาทิตย์

คำสำคัญ : ความสามารถในการบริหารเวลา พฤติกรรมรับผิดชอบ นักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ

¹ ปริญญาโท วิทยาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับทุนอุดหนุนเงินรายได้ปี 2554

² บัณฑิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: sukjit_t@yahoo.com, โทร. 089-162-2776

³ อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงห้าทศวรรษที่ผ่านมาสังคมไทยมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน แต่เมื่อพิจารณาในเชิงของความยั่งยืน พบว่ายังขาดภาวะสมดุลและยังมีปัญหาสำคัญต้องดูแลแก้ไขอีกมาก เหตุที่เกิดจากสภาพภายในสังคมและการคล้อยตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้สร้างความรุนแรงในการแข่งขันขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างฐานความรู้ที่เข้มแข็งให้กับประเทศเพื่อสามารถปรับตัวรู้เท่าทัน ไม่ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนได้รับการพัฒนาความรู้ไปสู่การศึกษาในระดับสูงขึ้น โดยมีกลวิธีสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกระดับและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์ของผู้เรียนจากการทำงาน การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย เข้าสู่การศึกษาในระบบ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2553) นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบแรงงาน จึงเปิดหลักสูตรการศึกษาภาคสมทบให้กับผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบปกติเข้าศึกษาต่อโดยจัดการเรียนการสอนนอกเวลาราชการ ซึ่งการจัดการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวเป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียนคือไม่สามารถเรียนเต็มเวลาในระบบปกติได้เนื่องจากภารกิจต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเรียนในช่วงนอกเวลาปกติ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554) ภายใตกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-

2565) ที่กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มุ่งตอบสนองผู้เรียนในวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุเพื่อรองรับเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ได้

จากวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 ดังกล่าวจะเห็นว่านอกจากให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทุกวัยแล้วยังให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยจึงได้ระบุในวิสัยทัศน์ นอกจากนี้ยังมีนักวิจัยหลายท่านที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อ อาทิ ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520) ซึ่งกล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมว่า มีความสำคัญในการแสดงถึงความเป็นพลเมืองอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลักษณะนิสัยและเจตคติของบุคคล ซึ่งมีผลผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนดีมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ วารี ศิริเจริญ (2536) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องดำรงชีวิตในสังคม หากทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่แล้วย่อมจะทำให้เกิดสันติตลอดจนความเจริญงอกงามขึ้นในสังคม ส่วนสมชาย ทวีทรัพย์ (2551) ได้กล่าวถึงผลของการมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมนี้ 1) คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา 2) คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 3) ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่มีการบังคับจากผู้อื่น 4) คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จะไม่นำความเสียหายและความเสียหายแก่ตนเองและสังคม 5) คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขต่อตนเองและสังคม 6) คนที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมจะ

ไม่ได้รับความไว้วางใจในการทำงานสำคัญใด ๆ และมักจะได้รับคำตำหนิในการทำงาน 7) คนที่ขาดความรับผิดชอบจะเป็นคนเฉื่อยชา ไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ กลายเป็นคนไม่มีความสามารถ และไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง 8) คนที่ขาดความรับผิดชอบมักจะทำงานใดๆ ไม่บรรลุจุดหมาย ไม่ทันเวลา และ 9) คนที่ขาดความรับผิดชอบไม่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม สังคมไม่เรียบร้อย ไม่มีระเบียบ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ในเรื่องความรับผิดชอบต่อของนักศึกษา พบว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อเป็นอย่างมาก เนื่องจากความรับผิดชอบต่อเป็นส่วนที่ทำให้สิ่งที่ทำบรรลุความสำเร็จ และนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบต่อหลายเรื่อง ได้แก่ 1) งานประจำ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของที่ทำงานให้เสร็จตามเวลาและบรรลุตามเป้าหมาย 2) การศึกษาเล่าเรียน คือจะต้องตั้งใจเรียน ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตรงต่อเวลา 3) ครอบครัว เป็นลูกที่ดี เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานภายในบ้าน ไม่ทำให้ครอบครัวเสียชื่อเสียง เป็นกำลังใจให้คำปรึกษา และ 4) มหาวิทยาลัย โดยที่จะต้องรักษาชื่อเสียง ไม่ทำความเดือดร้อนให้กับมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงได้รวมเป็นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว มหาวิทยาลัย เพื่อน และชุมชน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่ว่า นักศึกษาทำอะไรเมื่อต้องรับผิดชอบต่อหลายสิ่งในเวลาเดียวกัน จากความเห็นของนักศึกษารูปได้ว่า จะต้องสามารถบริหารเวลาให้ดี รู้จักจัดเวลาให้เหมาะสม รู้จักการวางแผน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และรู้จักประเมิน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารเวลาอย่างมาก โดยนักศึกษาให้เหตุผลว่าถ้าบริหารเวลาดีจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจ

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยใช้รูปแบบการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสหปัจจัย ผู้วิจัยมีแนวคิดว่าการพฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยภายนอกบุคคลที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

รับผิดชอบต่อประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อและความสามารถในการบริหารเวลา ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นแบบอย่างที่ดีทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อนักศึกษา และจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือปลูกจิตสำนึกในด้านความรับผิดชอบต่อ เพื่อให้มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความรับผิดชอบต่อได้อย่างเหมาะสม

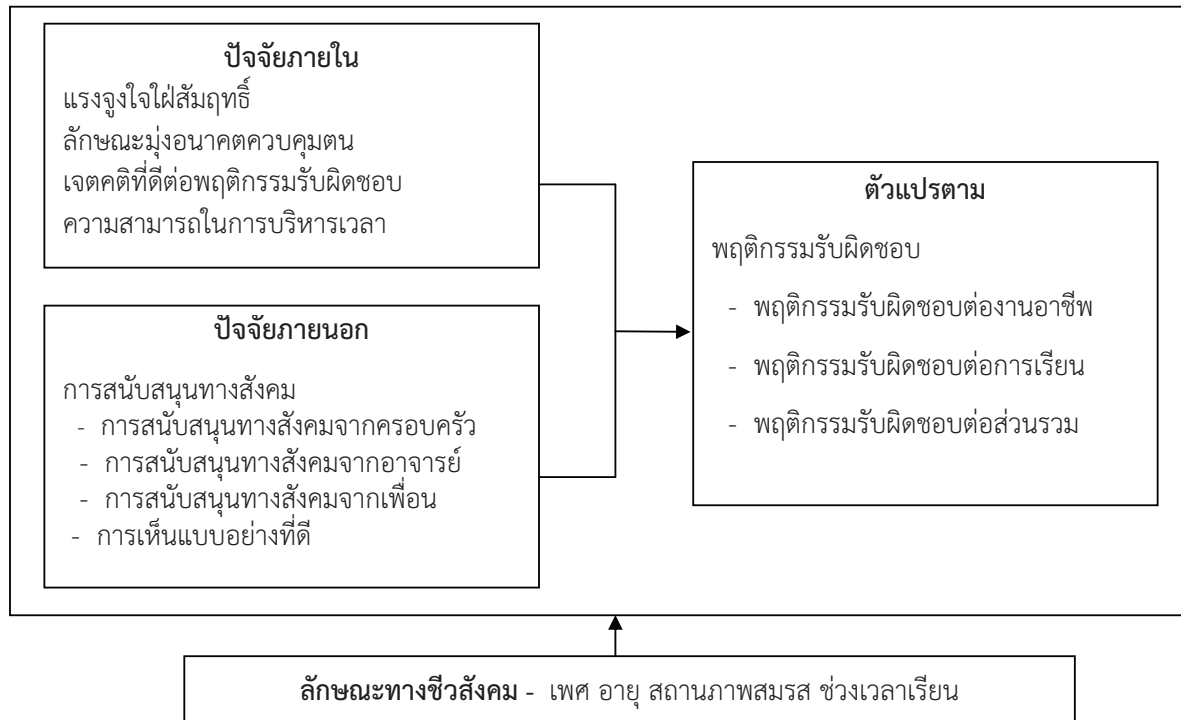
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ ด้วยปัจจัยภายใน (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อและความสามารถในการบริหารเวลา) และปัจจัยภายนอก (การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นแบบอย่างที่ดี) ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัจจัยภายใน (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อและความสามารถในการบริหารเวลา) และปัจจัยภายนอก (การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นแบบอย่างที่ดี) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยอาศัยรูปแบบการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสหปัจจัย โดยที่ตัวแปรเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อประกอบด้วยตัวแปร 2 กลุ่ม คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อและความสามารถในการบริหารเวลา และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นแบบอย่างที่ดี และใช้ลักษณะทางชีวสังคมเป็นตัวแปร

แบ่งกลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และช่วงเวลา เรียน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับ ตัวแปรพฤติกรรมรับผิดชอบ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยภายใน (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และความสามารถในการบริหารเวลา) และปัจจัยภายนอก (การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นแบบอย่างที่ดีจากคนรอบข้าง) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักศึกษาปริญญาตรีภาคสมทบ ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบมากกว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

3. นักศึกษาปริญญาตรีภาคสมทบ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบมากกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่ง

อนาคตควบคุมตนต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

4. นักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบสูงและมีการเห็นแบบอย่างที่ดีสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบมากกว่านักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่ำและมีการเห็นแบบอย่างที่ดีทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

5. นักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ ที่มีความสามารถในการบริหารเวลาสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบมากกว่านักศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารเวลาต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

6. นักศึกษาปริญญาตรีภาคสมทบ ที่มีความสามารถในการบริหารเวลาสูงและมีการเห็นแบบอย่างที่ดีสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบมากกว่านักศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารเวลาต่ำและมีการเห็นแบบอย่างที่ดีต่ำ ทั้งกลุ่มในรวมและกลุ่มย่อย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่มีงานประจำทำ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 260 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ แบ่งเป็น 8 ตอน โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .52 - .90

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของประชากร
- วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่

ละชั้น (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way analysis of variance) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกิดขึ้นจะนำมาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 - 6

ผลการวิจัย

จากสมมติฐานข้อที่ 1 โดยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้น (Stepwise multiple regression analysis) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way analysis of variance) ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ 2 - 6 พบผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 ภาพรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลในสมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6

กลุ่ม	สมมติฐาน ข้อที่ 1			สมมติฐาน ข้อที่ 2			สมมติฐาน ข้อที่ 3			สมมติฐาน ข้อที่ 4			สมมติฐาน ข้อที่ 5			สมมติฐาน ข้อที่ 6		
	จำนวน (คน)	ตัวทำนาย	R ²	ก	จ	กxจ	ข	จ	ขxจ	ค	ฉ	คxฉ	ง	จ	งxจ	ง	ฉ	งxฉ
1. กลุ่มรวม	260	3, 1, 2, 5	.61	47.37*	33.28*	1.22	37.01*	58.71*	5.05*	82.96*	15.87*	<1	21.05*	69.00*	5.03*	18.91*	36.12*	<1
2. เพศชาย	203	3, 1	.58	44.06*	16.74*	1.43	26.79*	40.22*	3.01	63.75*	10.64*	1.06	19.06*	43.05*	5.03*	17.22*	23.39*	<1
3. เพศหญิง	57	3, 1, 2	.68	3.69	15.15*	<1	9.82*	10.76*	2.37	22.72*	3.40	2.51	2.45	20.42*	<1	1.80	8.62*	<1
4. อายุน้อย	165	3, 1, 2	.68	37.59*	35.21*	<1	2532*	39.93*	2.74	44.60*	12.66*	1.35	24.29*	44.36*	<1	29.20*	41.30*	<1
5. อายุมาก	95	1, 3	.45	9.14*	3.04	<1	7.86*	9.12*	1.14	31.45*	<1	3.18	2.89	13.82*	8.25*	1.12	1.12	2.55
6. โสด	189	3, 1	.62	38.70*	22.34*	1.32	26.95*	34.61*	2.51	62.02*	9.00*	<1	24.65*	39.58*	3.25	25.41*	24.57*	2.34
7. สมรส	71	1, 3, 2	.56	6.74*	10.89*	<1	10.70*	18.84*	2.28	16.55*	7.44*	<1	<1	28.43*	1.87	<1	15.14*	<1
8. เรียนชั้นจันทรังคัง	181	3, 1, 2, 4	.64	20.25*	30.22*	<1	19.12*	39.23*	2.96	44.38*	11.76*	<1	15.59*	46.47*	1.60	17.54*	32.06*	<1
9. เรียนเฉพาะเสาร์อาทิตย์	79	1, 3	.60	31.16*	4.81*	1.02	17.01*	18.53*	1.77	24.80*	3.54	<1	4.33*	18.15*	5.12*	2.02	4.95*	1.21

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หมายเหตุ ตัวทำนาย

1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	2 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
3 คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ	4 คือ ความสามารถในการบริหารเวลา
5 คือ การสนับสนุนทางสังคม	6 คือ การเห็นแบบอย่างที่ดี
ตัวแปร ก คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ข คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
ค คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ	ง คือ ความสามารถในการบริหารเวลา
จ คือ การสนับสนุนทางสังคม	ฉ คือ การเห็นแบบอย่างที่ดี

1. ตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการสนับสนุนทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ ได้ร้อยละ 61 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรก คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ (β เท่ากับ .43) รองลงมา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (β เท่ากับ .30) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (β เท่ากับ .12) และการสนับสนุนทางสังคม (β เท่ากับ .11) ตามลำดับ

2. เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 8 กลุ่มแต่อย่างใด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

3. เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม

4. เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ เจตคติและการเห็นแบบอย่างที่ดี โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรม

รับผิดชอบและการเห็นแบบอย่างที่ดีกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 8 กลุ่มแต่อย่างใด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

5. เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ความสามารถในการบริหารเวลาและการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ พบผลว่า พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารเวลาและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม เพศชาย กลุ่มอายุมาก และกลุ่มเรียนเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์

6. เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ความสามารถในการบริหารเวลาและการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารเวลาและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อส่วนรวมของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 8 กลุ่มแต่อย่างใด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6

อภิปรายผล

1. ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แสดงให้เห็นว่าเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ เนื่องจากเจตคติเป็นความรู้สึกทางจิตใจที่บุคคลแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม โดยที่บุคคลจะมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ จะเห็นได้ว่า นักศึกษาปริญญา

ตรี ภาคสมทบ ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบมากนั้นเป็นผลมาจากความรู้สึก ความเข้าใจที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ และมีความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ลู่ลวงไปด้วยดีได้ผลเป็นเยี่ยม โดยทุ่มเทความพยายามทั้งหมดที่มีอยู่จนสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามที่กอร์ดอน (อ้อมเดือน สดมณี, 2540: 102; อ้างอิงจาก Gordon W. Triandis, 1991) ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลพร้อมที่จะโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมเสมอ และเป็นตัวกำหนดทิศทางที่แต่ละบุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งของ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง และแมกคิแวลด์ (McClelland, 1961) ให้คำจำกัดความแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้สำเร็จลู่ลวงไปด้วยดี ได้ผลเป็นเยี่ยม โดยทุ่มเทความพยายามทั้งหมดที่มีอยู่จนสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ ตั้งสกุล (2546) ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งรับผิดชอบครอบครัวของนักศึกษาชายสายพาณิชยการ จำนวน 300 คน พบว่า นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบครอบครัวมีความมุ่งรับผิดชอบสูง และงานวิจัยของ สมวาสนา ธนเมธิกุล (2546) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพได้ร้อยละ 12

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาภาคสมทบ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาภาคสมทบมีความสามารถในการเห็นการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเองในอนาคตเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมพร้อมด้วยจึงทำให้นักศึกษาภาคสมทบมีพฤติกรรมรับผิดชอบแตกต่างกัน ดังที่ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนี้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการปฏิบัติงานอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานนั้นมีผลต่อความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของบุคคลในอนาคต ความสำเร็จในแต่ละขั้นก็จะเป็นแรงจูงใจให้

บุคคลพยายามปฏิบัติงานในขั้นต่อไปให้สำเร็จเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาสิณี นุ่มเนียม (2546) พบว่า นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงเป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำ

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารเวลาและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาเป็นนักศึกษาภาคสมทบและมีงานประจำทำ นักศึกษาต้องเรียนและทำงานไปพร้อมกันและบางคนมีครอบครัว จึงทำให้นักศึกษาจะต้องบริหารเวลาเพื่อให้ทุกสิ่งบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการบริหารเวลาและได้รับการสนับสนุนทางสังคมจึงทำให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบมากด้วย พิมพ์ โหล่คำ (2550) กล่าวว่า การบริหารเวลาของนิสิต หมายถึง ความสามารถจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่ใช้ชีวิตเป็นนิสิตโดยการรู้จักวางแผนและกำหนดเป้าหมายในดำเนินการใช้เวลาปฏิบัติงานให้ผลตรงตามเป้าหมายมากที่สุดและสามารถจัดระบบการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุดเพื่อให้งานสำเร็จลู่ลวงมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งสามารถจัดสรรเวลาได้อย่างสมดุลเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนได้วางไว้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษา ภาคสมทบ มีความสามารถในการบริหารเวลาสูง ทำให้มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูง เช่นกัน และนอกจากที่นักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มีความสามารถในการบริหารเวลาแล้ว ถ้านักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมวาสนา ธนเมธิกุล (2546) ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ เท่านั้น ผู้ที่สนใจศึกษาในประเด็นเดียวกันนี้อาจทำการศึกษากับนักศึกษาภาคปกติ นักศึกษาปริญญาโท หรือนักศึกษาปริญญาเอก เพื่อให้ได้ข้อมูลชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้นักศึกษาให้เกิดพฤติกรรมรับผิดชอบสูงต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ดังนั้น จึงควรศึกษากับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอื่นอีก 8 แห่ง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนา นักศึกษาต่อไป

3. การวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอื่น ๆ เช่นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อฝึกอบรมสร้างเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อค้นหาหรือทำความเข้าใจพฤติกรรมรับผิดชอบและมูลเหตุที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวของนักศึกษาภาคสมทบที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงที่เป็นกลุ่มที่ดีเยี่ยม (Best practices) ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนการศึกษาเพื่อทำปริญญานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2554

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานวิจัย ฉบับที่ 21*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์ โหล่คำ. (2550). *ความสามารถในการบริหารเวลาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ คศ.ม.(การอุดมศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (2553). *ยุทธศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2553, จาก <http://www.rmutp.ac.th/about-us/strategy/>.

วารี ศิริเจริญ. (2536). *การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิจัยสนเทศ*, 13(15), 3.

วิไลวรรณ ตั้งสกุล. (2546). *ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตสังคมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบครอบครัวของนักศึกษาชายสายพัฒนวิชาการ.ภาคนิพนธ์ คศ.ม.(พัฒนาสังคม)*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.

สมชาย ทวีทรัพย์. (2551, ตุลาคม). ความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร. *วิทยาจารย์*, 107(12), 46-49.

สมวาสนา ธนเมธิกุล. (2546). *จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ คศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา)*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) : ฉบับสรุป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554)*. กรุงเทพฯ.

สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). *ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์ คศ.ม.(พัฒนาสังคม)*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อ้อมเดือน สดมณี. (2540). *เอกสารประกอบการสอนวิชา สค.331 จิตวิทยาสังคม*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

McClelland. (1961). *The Achievement Society*. New York: The Free Press.